

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Fjármálaeftirlitið · Suðurlandsbraut 32 · 108 Reykjavík · Sími: 525 2700 · Fax: 525 2727

Ár 2003, þriðjudaginn 15. júlí, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Grétar Grétarsson, Gunnar Viðar og Ólöf Embla Einarsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 8/2003**:

M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r:

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar, og fjármálafyrirtækið F, hins vegar, hér eftir nefnt varnaraðili.

Málið barst úrskurðarnefnd 22. maí 2003 með kvörtun lögmanns sóknaraðila, dagsettri 15. sama mánaðar. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 27. maí 2003, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi hans, dagsettu 25. júní 2003. Bréfið var sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 26. júní 2003, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi lögmanns sóknaraðila, dagsettu 4. júlí 2003.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 8. og 15. júlí 2003.

II.

Málsatvik.

Hinn 9. október 2000 keypti sóknaraðili fyrir milligöngu varnaraðila 7.000 hluti í A á genginu 7,0 fyrir samtals 49.000 sterlingspund eða sem svaraði kr. 6.000.000. Fór uppgjör aðila fram tveimur dögum síðar eða hinn 11. október 2000. Hinn 14. nóvember 2000 sendi sóknaraðili varnaraðila rafpóst þar sem hann óskaði eftir því að 5.250 af þeim 7.000 hlutum sem hann hafði keypt yrðu skráðir á þrjá nafngreinda menn þannig að hver þeirra yrði skráður fyrir 1.750 hlutum. Hinn 8. mars 2002 var staðfest af hálfu varnaraðila við einn þessara þriggja að samkvæmt hluthafaskrá A væri eign viðkomandi í félaginu 1.750 hlutir að nafnverði.

Í nóvember 2002 spurðist einn hinna þriggja, sem sóknaraðili hafði ráðstafað hlutum sínum til, fyrir um hluthafaskrá í félaginu. Í rafpósti til hans, dagsettum 9. desember 2002, kvað varnaraðili tvær hluthafaskrár vera í gangi og væri sitthvort hlutabréfið að baki hvorri skrá. Væri viðkomandi skráður hjá tilteknu endurskoðunarfyrirtæki undir hlutabréfi sem nafngreindur endurskoðandi hefði í vörslum sínum. Kvað varnaraðili líklegt að skrárnar yrðu sameinaðar innan skamms. Þá upplýsti

varnaraðili að hann hefði sem skráður hluthafi fyrir hönd annarra hluthafa samþykkt hlutafjáraukningu í félaginu. Umræddum rafpósti fylgdi staðfesting áðurnefnds endurskoðanda um að viðtakandi póstsins væri handhafi 1.750 hluta í A og væru þeir hluti af stærra hlutabréfi (sic) á nafni endurskoðandans.

Hinn 6. janúar 2003 gerðu sóknaraðilar og þeir þrír einstaklingar sem hann hafði framselt hluti í A, með sér samkomulag um „*rifun kaupa á hlutabréfum*” í félaginu. Skyldi sóknaraðili endurgreiða hverjum um sig kr. 1.500.000 hinn 1. ágúst 2004, auk vaxta sem næmu útlánsvöxtum varnaraðila af óverðtryggðum skuldabréfalánum frá 12. október 2000 til greiðsludags.

Með bréfi B, til varnaraðila, dagsettu 6. janúar 2003, var kvartað yfir ætluðum viðskiptum sóknaraðila með hlutabréf í A sem sóknaraðili hafi talið sig vera að kaupa. Gerði sóknaraðili þar kröfu um endurgreiðslu alls útlagðs kostnaðar auk dráttarvaxta. Varnaraðili svaraði bréfi lögmannsins með bréfi, dagsettu 20. janúar 2003, þar sem málatilbúnaði sóknaraðila var vísað á bug. Þáverandi lögmaður sóknaraðila ritaði varnaraðila bréf á nýjan leik, dagsett 31. janúar 2003, sem varnaraðili svaraði með bréfi, dagsettu sama dag.

Máli þessu var skotið til úrskurðarnefndarinnar með kvörtun, dagsettri 15. maí 2003.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili gerir þá kröfu að varnaraðila verði gert að greiða honum kr. 6.000.000, auk vaxta eins og þeir eru ákveðnir af varnaraðila af óverðtryggðum skuldabréfalánum frá 11. október 2000 og lögmannskostnaðar að fjárhæð kr. 370.933 og virðisaukaskatts á hann.

Sóknaraðili kveðst hafa talið sig vera að kaupa 7.000 hluti í A sem hann gæti framselt. Kveðst hann hafa gert ráð fyrir að farið yrði með hann sem hluthafa í félaginu og hagsmunir hans hafðir að leiðarljósi, t.d. við aukningu hlutafjár, þannig að hann gæti varið stöðu sína. Hafi hann gert ráð fyrir að fá hlutabréf afhent líkt og í öðrum hlutabréfaviðskiptum. Rúmum tveimur árum síðar hafi komið í ljós að lögmæt viðskipti hefðu ekki farið fram heldur hefði varnaraðili sent fé það sem sóknaraðili greiddi til einstaklings sem segist hafa skráð hann sem meðeiganda sinn í hlutabréfi sínu í félaginu. Hafi varnaraðili viðhaft þennan hátt vitandi vits og ekki sinnt skyldum sínum til að fá hlutina framselda til sóknaraðila. Eftir viðskiptin hafi verið gripið til ýmissa aðgerða hjá A sem rýrt hafi verðmæti hluta sóknaraðila stórkostlega án þess að honum hafi verið gefinn kostur á að njóta réttinda sinna sem hluthafi.

Sóknaraðili bendir á að það eitt að rita orðið vörslusafn á kvittun fyrir viðskiptunum heimili ekki þá viðskiptahætti sem viðhafðir voru þar sem varnaraðili hafi ekki haft bréfin í sínum vörslum heldur einstaklingur sem til þess hafði enga heimild. Þá hafi varnaraðila á þeim tíma skort heimild að lögum til að eiga viðskipti með vörslusöfn. Jafnvel þótt sú heimild hefði verið fyrir hendi sé einsýnt að engin heimild hafi verið til að fela einstaklingi utan bankans að annast safnskráningu undir eigin hlutabréfi og afhenda honum fé sóknaraðila. Vísar sóknaraðili til þess að varnaraðili lúti ströngum reglum um fjárhagslega stöðu, starfshætti og eftirlit. Séu viðskiptahættir varnaraðila ólögmætir og hafi hann brugðist því trausti sem sóknaraðili hafi borið til hans. Hafi fé sóknaraðila verið sent einstaklingi utan F án þess að tryggja eignarheimild eða stöðu sóknaraðila með

nokkrum hætti. Sé sóknaraðili því óvarinn fyrir því ef viðkomandi einstaklingur seldi hlutina, veðsetti þá, gert yrði í þeim fjárnám, þeir rynnu til erfingja við andlát eða í þrotabú hans við gjaldþrot eða teknar yrðu ákvarðanir í andstöðu við vilja sóknaraðila eins og raunin hafi orðið.

Sóknaraðili kveður fyrrgreint fyrirkomulag allt hafa farið fram fyrir tilstuðlan og milligöngu varnaraðila sem verði að taka afleiðingum þess að hafa gert þessi alvarlegu mistök og bæta það tjón sem orðið hafi og varnaraðili eigi sök á. Það geri varnaraðili með því að gera sóknaraðila eins settan og ef viðskiptin hefðu aldrei átt sér stað í samræmi við kröfur hans. Efndir in natura eða efndabætur komi ekki til álita.

Sóknaraðili telur að þau viðskipti sem hann hafi óskað eftir hafi ekki farið fram og eigi hann því rétt á endurgreiðslu þess fjár sem hann lagði til viðskiptanna ásamt vöxtum og kostnaði. Verði hins vegar litið svo á að viðskiptin hafi farið fram eru þau að mati sóknaraðila riftanleg og skapi rétt til greiðslu vangildisbóta úr hendi varnaraðila. Bendir sóknaraðili á að verulegur afhendingardráttur hafi orðið þar sem kaupverðið hafi verið greitt 11. október 2000 en hlutirnir ekki framseldir með lögmatum hætti fyrr en 9. desember 2002. Séu kaupin því riftanleg samkvæmt 21. gr. laga um lausafjárkaup nr. 39, 1922. Þá hafi verðmæti hins keypta rýrnað svo verulega í höndum þess sem framselja átti það til sóknaraðila að hann hafi fulla heimild til að rifta kaupnum á þeim grundvelli samkvæmt 1. mgr. 42. gr. laga um lausafjárkaup.

Loks vísar sóknaraðili til þess að samningurinn um kaup á hlutafénu sé ógildur þar sem viðskiptahættir varnaraðila hafi verið í andstöðu við lög um verðbréfavíðskipti nr. 13, 1996. Þá sé samningurinn enn fremur ógildur samkvæmt 36. gr. laga um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa nr. 7, 1936. Bendir sóknaraðili í þeim efnum á að hann hafi ekki verið upplýstur um þá viðskiptahætti sem varnaraðili hugðist beita. Þá hafi sóknaraðili ekki verið upplýstur um viðskiptin, félagið eða aðra nauðsynlega hluti og ekki hafi verið komið fram við hann sem hluthafa í félaginu. Hafi þessi síðari atvik leitt til þess að ósanngjarnt sé og óeðlilegt að halda viðskiptunum upp á sóknaraðila sem mátt hafi þola riftun af hálfu viðskiptamanna sinna. Sé ómögulegt að efna samninginn samkvæmt efni hans vegna þeirra atvika sem orðið hafi frá því að viðskiptin hafi átt að fara fram.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði vísað frá úrskurðarnefndinni. Til vara krefst hann þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað á þeim grundvelli að varnaraðili sé ekki gagnaðili þeirra viðskipta sem riftunar- og ógildingarkröfur sóknaraðila snúi að. Til þrautavara krefst varnaraðili þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað þar sem hann hafi ekki orðið fyrir tjóni vegna vörslu varnaraðila.

Aðalkröfu sína byggir varnaraðili á því að kröfur sóknaraðila séu vanreifaðar og órökstuddar, s.s. um hvert tjón hans sé og hvernig fjárhæð kröfu hans og vextir séu til komin. Vísar varnaraðili að þessu leyti til e-liðar 6. gr., sbr. 7. gr. samþykktar fyrir Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Varnaraðili kveðst ekki hafa verið gagnaðili sóknaraðila í umræddum viðskiptum heldur eingöngu haft milligöngu um þau og hafi sóknaraðila verið um það kunnugt. Hafi varnaraðili afhent það fé sem sóknaraðili reiddi af hendi til seljanda bréfanna sem hafi átt

réttmæta kröfu til þeirra gegn afhendingu hluta í A. Þá sé sóknaraðili ekki skráður sem meðeigandi að umræddum hlutum heldur sem nominee-eigandi þeirra. Telur varnaraðili að ógildingar- og riftunaraðgerðum verði ekki beitt gagnvart sér sem milligönguaðila sem miðlað hafi bréfum til sóknaraðila frá seljanda.

Varnaraðili hafnar því alfarið að engin viðskipti hafi átt sér stað enda hafi verið gefin út viðskiptanóta til sóknaraðila sem ekki hafi verið mótmælt innan eðlilegra tímamarka. Þá hafi viðskiptin verið í samræmi við samþykktir hlutaðeigandi félags, lög þau sem um það gilda og viðskiptavenju á innlendum og erlendum verðbréfamarkaði. Varnaraðili kveður hluti þá sem sóknaraðili keypti vera skráða á nafni hans á nominee-reikningi og hafi hann í höndum viðskiptanótu um að hlutirnir hafi verið afhentir á vörslusafn hans hjá varnaraðila. Kveðst varnaraðili ábyrgjast vörslur 1.750 hluta sóknaraðila í A sem eftir séu á vörslureikningi hans hjá varnaraðila. Séu hlutirnir tilbúnir til ráðstöfunar að ósk sóknaraðila í samræmi við ákvæði í samþykktum félagsins um framsöl nominee-reikninga. Varnaraðili segir að á þeim tíma sem viðskiptin áttu sér stað hafi engar sérstakar reglur gilt um heimildir eða skilyrði fyrir svokallaðri safnskráningu, þ.m.t. nominee-skráningu. Hafi reglur þar um ekki verið settar fyrr en með lögum nr. 164, 2000. Fram að þeim tíma hafi ýmsar fjármálastofnanir og fleiri haft með höndum svokallaða nominee-skráningu þar sem nafn eins tiltekins einstaklings eða lögaðila var skráð í hlutaskrá viðkomandi félags en umsjónaraðili hafði umsjón með eign þeirra nominee-aðila sem keyptu bréf úr þeim „*potti*” sem væri á nafni viðkomandi aðila. Giltu kaupnótur kaupanda sem skilríki fyrir eignarrétti að viðkomandi hlutum. Hafi flest ef ekki öll viðskipti almennra fjárfesta hér á landi með erlend verðbréf verið skráð nominee-skráningu með þessum hætti. Með lögum nr. 164, 2000 sem tóku gildi 16. desember 2000 hafi ákvæðum laga um verðbréfavíðskipti verið breytt þess efnis að verðbréfafyrirtækjum hafi verið veittur einkaréttur til að sjá um safnskráningu. Þá hafi jafnframt verið kveðið á um skilyrði hennar, s.s. formlegt samþykki fyrir safnskráningu og upplýsingagjöf. Þar sem engum takmörkunum eða skilyrðum fyrir heimildum til safnskráningar hafi verið til að dreifa þegar viðskipti sóknaraðila fóru fram sé ekkert aðfinnsluvert við umsjón tilgreinds endurskoðanda á skráningu hluta í hlutaskrá A. Hafi það þvert á móti samræmst framkvæmd á íslenskum og erlendum verðbréfamörkuðum. Þá kveður varnaraðili engin skilyrði hafa gilt samkvæmt enskum lögum um nominee-skráningu eða sérstaka tilgreiningu hennar. Ennfremur hafi verið gert ráð fyrir því í samþykktum A að skráning í hlutaskrá væri með þeim hætti sem um ræðir í máli þessu.

Varnaraðili telur kröfu um riftun á viðskiptum sóknaraðila órökstudda og hafi ekki verið sýnt fram á saknæma hegðun af hans hálfu. Þá hafi sóknaraðili ekki sýnt fram á að hann hafi orðið fyrir tjóni vegna viðskiptanna eða fyrirkomulags vörslu á hlutum hans. Feli krafa sóknaraðila um að vörslur hans hefðu átt að vera með öðrum hætti ekki í sér neina efnislega breytingu á réttarstöðu sóknaraðila frá því sem nú er. Sé tjón hans því ósannað.

Varnaraðili bendir á að lög nr. 39, 1922 hafi verið felld úr gildi með lögum nr. 50, 2000. Varnaraðili hafnar kröfu um riftun vegna afhendingardráttar og vísar til þess að umrædd viðskipti hafi verið gerð á þeim grundvelli að hlutabréf yrðu ekki afhent kaupanda heldur inn á vörslusafn eins og komi fram á kaupnótu. Kveðst varnaraðili enn sjá um vörslur 1.750 af þeim 7.000 hlutum sem sóknaraðili keypti en 5.250 hlutir hafi að beiðni sóknaraðila verið afhentir út af vörslusafni hans til þriggja aðila.

Varnaraðili tekur fram að vörslur hans á umræddum hlutum í A hafi ekkert með verðmæti þeirra að gera og sé fráleitt að krefjast riftunar á þeim grundvelli.

Varnaraðili hafnar kröfu um ógildingu sammings. Hafi umrædd viðskipti ekki brotið gegn neinum ákvæðum laga sem giltu þá er þau áttu sér stað. Hafi vinnubrögð við viðskiptin verið í takt við viðskiptavenjur á innlendum og erlendum verðbréfamörkuðum. Varnaraðili vísar til þess að á viðskiptanótu komi fram að hlutabréf vegna hinna keyptu hluta yrðu ekki afhent og hafi sóknaraðili ekki gert athugasemdir við það fyrirkomulag. Þá hafi sóknaraðila og viðsemjendum hans verið veittar upplýsingar um viðskiptin í símtölum og með rafpósti.

Varnaraðili mótmælir kröfu sóknaraðila um málskostnað og telur enga heimild í samþykktum fyrir Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki til að ákvarða hann. Þá hafi sóknaraðili ekki sýnt fram á að hann hafi sannanlega orðið fyrir slíkum kostnaði.

V.

Niðurstaða.

Svo sem fyrr er rakið krefst varnaraðili þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði vísað frá úrskurðarnefndinni, til vara að kröfum sóknaraðila verði hafnað sökum aðildarskorts og til þrautavara að kröfum sóknaraðila verði hafnað þar sem tjón sé ósannað. Varakrafa og þrautavarakrafa varnaraðila eru því ein og sama krafan, þ.e. að kröfum sóknaraðila verði hafnað, en studdar ólíkum málsástæðum. Samkvæmt þessu verður að skilja málatilbúnað varnaraðila svo að hann krefjist þess aðallega að málinu verði vísað frá úrskurðarnefndinni en til vara að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Aðalkröfu sína byggir varnaraðili á því að kröfur sóknaraðila séu vanreifaðar og órökstuddar. Í kröfugerð sóknaraðila er skýrlega tekið fram hverrar fjárhæðar krafist er af varnaraðila, hverra vaxta og frá hvaða tíma og loks tiltekinnar fjárhæðar í lögmanskostnað. Hefur sóknaraðili rökstutt kröfur sínar. Eru engir þeir annmarkar á kröfugerð eða málatilbúnaði sóknaraðila sem leitt geti til þess að málið teljist ekki tækt til úrskurðar. Er frávísunarkröfu varnaraðila því hafnað.

Sóknaraðili byggir á því að þau viðskipti sem hann hafi óskað eftir hafi ekki farið fram og eigi hann því rétt á endurgreiðslu þess fjár sem hann lagði til viðskiptanna ásamt vöxtum og kostnaði. Eins og áður greinir liggur fyrir í málinu kvittun sem gefin er út af varnaraðila til sóknaraðila. Þar segir m.a.: „Þú keyptir A” og síðar: „Inná safn Vörslusafn”. Þar er nafnverð tilgreint 7.000 og gengi 7,0. Mun þar vera átt við 7.000 hluti í umræddu félagi, sem var óskráð, og var hver hlutur seldur á genginu 7. Greiddi sóknaraðili því 49.000 sterlingspund fyrir hlutina. Svaraði það til kr. 6.000.000 á þáverandi gengi sterlingspunds. Fyrir liggur að sóknaraðili var eftir kaupin skráður eigandi 7.000 hluta í félaginu. Hann óskaði síðar eftir því að 5.250 hlutir yrðu skráðir á aðra en að 1.750 hlutir yrðu áfram skráðir á sig og var það gert að því er virðist fyrir milligöngu varnaraðila. Samkvæmt þessu er ljóst að sóknaraðili varð fyrir milligöngu varnaraðila eigandi að 7.000 hlutum í A svo sem hugur hans stóð til. Hefur eignarhald hans að hlutunum og réttur hans til framsals þeirra aldrei verið dreginn í efa, hvorki af hálfu félagsins sjálfs né annarra aðila.

Af hálfu sóknaraðila er því nú haldið fram að hann hafi gert ráð fyrir því við kaup hlutanna að hann fengi hlutabréf í félaginu í sínar hendur. Því hefur ekki verið mótmælt að sóknaraðili hafi lokið námi í verðbréfamiðlun og hafi reynslu af fjármálamarkaði. Ekki verður séð að sóknaraðili hafi gert nokkurn reka að því að fá einhver hlutabréf í sínar

hendur eða kvartað þar um fyrr en með bréfi þáverandi lögmanns hans til varnaraðila, dagsettu 6. janúar 2003. Var þá liðið vel á þriðja ár frá því að sóknaraðili keypti hluti sína í A. Breytir þá engu hverjar fyrirspurnir viðsemjendur sóknaraðila kunna að hafa haft uppi gagnvart varnaraðila á þeim tíma. Þá verður heldur ekki ráðið af rafpósti sóknaraðila til varnaraðila, sem sendur er um mánuði eftir að viðskipti með umrædda hluti áttu sér stað, að hann hafi gert ráð fyrir að fá afhent hlutabréf í félaginu eða hygðist framselja slík bréf til viðsemjanda sinna.

Ákvæði um svokallaða safnskráningu, þ.m.t. nominee-skráningu, voru lögfest hér á landi með lögum nr. 164, 2000 um breytingu á [lögum nr. 13, 1996](#) um verðbréfavíðskipti, [lögum nr. 131, 1997](#) um rafræna eignarskráningu verðbréfa og [lögum nr. 2, 1995](#), um hlutafélög. Tóku lögin gildi við birtingu í Stjórnartíðindum 21. desember 2000. Fram til þess tíma voru engar takmarkanir á slíkri skráningu. Fallast má á að orðalag kvittunar sem varnaraðili gaf út í tengslum við kaupin hafi mátt vera skýrara. Sama má segja um upplýsingar um hvernig skráningu hluta sóknaraðila yrði háttað. Eftir sem áður verður ekki annað ráðið en að kaup sóknaraðila á hlutum í A og skráning hans sem eiganda þeirra hafi verið í samræmi við þær venjur sem þá giltu um þess háttar kaup á verðbréfamarkaði hérlandis og sóknaraðila mátti vera ljós.

Ekki er um það deilt að varnaraðili hafði eingöngu milligöngu um kaup sóknaraðila á hlutunum en var ekki sjálfur seljandi þeirra. Verður kröfum um riftun kaupanna eða ógildingu því ekki beint gegn varnaraðila. Þá hefur sóknaraðili ekki sýnt nægilega fram á að hann hafi orðið fyrir tjóni sem rakið verði til meintrar saknæmrar háttsemi varnaraðila við milligöngu hans um kaup á hlutum í félaginu.

Með vísan til alls framanritaðs þykir ekki hjá því komist að hafna öllum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu varnaraðila, fjármálafyrirtækisins F, um að máli þessu verði vísað frá úrskurðarnefndinni er hafnað.

Kröfum sóknaraðila, M á hendur varnaraðila, fjármálafyrirtækisins F, er hafnað.

Reykjavík, 15. júlí 2003.

Guðjón Ólafur Jónsson

Geir Arnar Marelsson

Grétar Grétarsson

Gunnar Viðar

Ólöf Embla Einarsdóttir